Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
C serija

C/2024/4061

2024 7 12

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė

Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl demokratijos gynimo

(COM(2023) 630 final)

Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo dėl tam tikrų Direktyvoje (ES) XXXX/XXXX nustatytų reikalavimų iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1024/2012 ir (ES) 2018/1724

(COM(2023) 636 final)

Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria nustatomi suderinti atstovavimo interesų grupėms trečiųjų valstybių vardu skaidrumo reikalavimai vidaus rinkoje ir iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2019/1937

(COM(2023) 637 final)

(C/2024/4061)

Pranešėjas: **Christian MOOS**

Bendrapranešėjis: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Prašymas pateikti nuomonę	Europos Parlamentas, 25.1.2024 Europos Sąjungos Taryba, 24.1.2024
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 ir 304 straipsniai
Atsakingas skyrius	Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius
Priimta skyriuje	12.4.2024
Priimta plenarinėje sesijoje	24.4.2024
Plenarinė sesija Nr.	587
Balsavimo rezultatai (už / prieš / susilaikė)	206/1/7

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Prieš liberalią demokratiją Europoje vykdomi išpuoliai tiek iš užsienio, tiek iš pačios Europos Sąjungos (ES). Pastaraisiais metais padaryta didelė pažanga, kad Europos demokratija taptų atspari šioms grėsmėms, tačiau reikia daug daugiau nuveikti siekiant apsaugoti ES, jos demokratiją ir, konkrečiau, artėjančius Europos Parlamento rinkimus ([1]).

1.2. Apsaugant ir užtikrinant Europos demokratiją labai svarbų vaidmenį atlieka organizuota pilietinė visuomenė, piliečiai ir socialiniai partneriai. Todėl jų dalyvavimas politikoje Europos ir nacionaliniu lygmenimis turi būti toliau plėtojamas imantis veiksmų neapsiribojant šiais Komisijos pasiūlymais, kaip rekomenduojama šioje nuomonėje.

1.3. Būtent todėl tenka apgailestauti, kad demokratijos gynimo dokumentų rinkinys pasiūlytas gerokai per vėlai, kad būtų užtikrintas tinkamas jo įgyvendinimas iki 2024 m. Europos Parlamento rinkimų, ir kad neatsižvelgiama į EESRK pasiūlymus dėl Europos demokratijos veiksmų plano ([2]).

([1]) EESRK vartojamas žodis „demokratija“ visada reiškia „liberalią demokratiją“.
([2]) OL C 341, 2021 8 24, p. 56.

1.4. Užsienio kišimasis į ES demokratinius procesus kelia tikrą grėsmę Europos demokratijai ir turi būti sustabdytas. Todėl Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) visiškai pritaria siūlomos direktyvos tikslams, tačiau griežtai nepritaria joje siūlomoms priemonėms. Kad būtų užkirstas kelias rinkos iškraipymams ir skaidymui norint išvengti reglamentavimo, Komitetas ragina nustatyti visapusišką ES lygmens požiūrį, kurį taikant neatsirastų papildomų išlaidų ar rizikos ir nebūtų stigmatizuojami atstovavimo interesų grupėms paslaugų teikėjai, nesumažėtų pilietinė erdvė ES ir esamų nacionaliniu lygmeniu veikiančių skaidrumo registrų aprėptis arba nebūtų pakenkta ES, kaip tarptautinės veikėjos, patikimumui.

1.5. Toks visapusiškas ES lygmens požiūris, kuriuo siekiama sustabdyti užsienio kišimąsi į ES demokratinius procesus, turi būti aiškus ir lengvai taikomas visiems subjektams, kuriems taikytini atitinkami teisės aktai, įskaitant fizinius asmenis, mažas nevyriausybines organizacijas (NVO) ir įmones. Visų pirma teisės aktuose turi būti aiškiai apibrėžtos vartojamos sąvokos, ypač sąvoka „atstovavimo interesų grupėms veikla“, ir nustatyti aiškūs kriterijai, pagal kuriuos būtų galima įvertinti, kuriems užsienio subjektams taikomi teisės aktai, jie taip pat turi apimti visus subrangovus ES ir padėti panaikinti esamas spragas, susijusias su konkrečiomis finansavimo formomis.

1.6. EESRK mano, kad stiprinant Europos Parlamento rinkimų europinį aspektą nebuvo padaryta pakankama pažanga, todėl ragina užtikrinti visišką rinkimų proceso prieinamumą visiems ES piliečiams su negalia, jo įtraukumą ir atsparumą suderinant rinkimų procesą visose valstybėse narėse. Pirmiausia tai būtų galima pasiekti priimant naujausius Europos rinkimų teisės aktų pakeitimus, daugiau investuojant į politinį švietimą ir didinant informuotumą apie ateinančius Europos Parlamento rinkimus bei sudarant palankesnes sąlygas visų ES gyvenančių žmonių politinei integracijai.

1.7. EESRK ragina Europos ir nacionaliniu lygmenimis stiprinti dalyvaujamąją demokratiją ir novatoriškas piliečių dalyvavimo formas, kuriomis papildoma atstovaujamoji demokratija. Tokios naujos politinio dalyvavimo galimybės turi būti lengvai suprantamos ir įtraukios, jos neturi daryti atstumiančio poveikio piliečiams, ypač nepalankiausioje padėtyje esančioms grupėms, nustatant nereikalingus apribojimus. Jos taip pat turi būti skaidrios, atsižvelgiant į jų galimą poveikį ES teisės aktams ir įtakos ribas. Siūlomomis bendromis veiksmingo dalyvavimo nacionaliniu lygmeniu sistemomis ir pasiūlymu interneto svetainę „Išsakykite savo nuomonę“ paversti vieno langelio principu veikiančia piliečių dalyvavimo sistema būtų skatinama pažanga. Vis dėlto reikia imtis tolesnių veiksmų, pavyzdžiui, pertvarkyti Europos piliečių iniciatyvą ir sukurti ES lygmens veiksmingo dalyvavimo sistemą.

1.8. Geriausias būdas demokratijai ginti – apsaugoti pagrindines vertybes ir įtraukti nepalankioje padėtyje esančias grupes.

2. **Bendrosios pastabos**

2.1. Dėl geopolitinės įtampos ir daugybės krizių slaptas užsienio kišimasis kelia vis didesnę grėsmę demokratiniams procesams Europos Sąjungoje ir apskritai liberaliai demokratijai.

2.2. EESRK palankiai vertina pagal Europos demokratijos veiksmų planą padarytą pažangą didinant Europos demokratijos atsparumą ir pabrėžia, kad užtikrinant demokratijos veikimą ir didinant jos atsparumą pilietinė visuomenė atlieka pagrindinį vaidmenį. Tačiau Komitetas pažymi, kad pagrindiniai EESRK nuomonėje dėl Europos demokratijos veiksmų plano pateikti pasiūlymai dar neįgyvendinti, ir ragina tai skubiai padaryti.

2.3. EESRK palankiai vertina konkrečias pastangas didinti piliečių ir pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimą; vis dėlto pakartoja savo raginimą toliau plėtoti ES lygmens svarstymo modelių sistemą ir parengti dialogo su organizuota pilietine visuomene strategiją (bei tolesnį veiksmų planą), taip pat stiprinti socialinį dialogą ([3]).

2.4. ES taip pat gilėja demokratijos nuosmukis. Grėsmė Europos demokratijai kyla ne tik iš užsienio, bet ir iš pačios Sąjungos, todėl būtinas visapusiškas ES lygmens požiūris, kad Europos demokratija būtų apsaugota nuo vidaus ir išorės grėsmių.

([3]) OL C, C/2024/2481, 2024 4 23, pt. 1.5, ELI:https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj.

2.5. ES padarė didelę pažangą stiprindama demokratiją viršnacionaliniu lygmeniu. Tačiau reikia nedelsti ir dėti daugiau pastangų. Konferencijoje dėl Europos ateities buvo nurodyti susirūpinimą keliantys klausimai, kuriuos reikia išspręsti prieš galimą ES plėtrą.

2.6. 2024 m. vyksiantys Europos Parlamento rinkimai bus vienas iš Europos demokratijos atsparumo išbandymų. EESRK ragina visus nacionalinius ir Europos subjektus išsaugoti visų institucijų demokratinį legitimumą ir ginti principą, pagal kurį demokratija ir pagrindinės teisės laikomos tarpusavyje susijusiais ES ir jos valstybių narių ramsčiais.

3. **Pastabos dėl direktyvos, kuria nustatomi suderinti atstovavimo interesų grupėms trečiųjų valstybių vardu reikalavimai**

3.1. EESRK visiškai pritaria siūlomo teisės akto tikslui užtikrinti atstovavimo interesų grupėms trečiųjų valstybių vardu ES skaidrumą, tačiau nepritaria siūlomai direktyvai, kuria siekiama šio tikslo. Todėl jis ragina labiau laikytis visa apimančio požiūrio sprendžiant neatidėliotiną užsienio šalių kišimosi problemą.

3.2. Šiuo metu 15 ES valstybių narių yra sukūrusios nacionalinius atstovavimo interesų grupėms paslaugų teikėjų registrus, o kitos valstybės narės rengia naujus teisės aktus. Todėl EESRK yra susirūpinęs, kad dėl tokio suskaidymo norint išvengti reglamentavimo ir siūlomo teisės akto gali atsirasti naujų iškraipymų, o atstovavimo interesų grupėms paslaugų teikėjai patirs papildomų išlaidų.

3.3. EESRK pabrėžia, kad reikia kovoti su korupcija siekiant spręsti neteisėto užsienio kišimosi problemą, ir ragina stiprinti Europos prokuratūrą ir Europos kovos su sukčiavimu tarnybą (OLAF), kad būtų užkirstas kelias užsienio korupcijai tarp Europos sprendimus priimančių ir juos rengiant dalyvaujančių asmenų.

3.4. EESRK taip pat yra susirūpinęs, kad dėl siūlomos direktyvos nuostatų, susijusių su suderinimu, atsižvelgiant į dabartinę jos taikymo sritį, gali sumažėti esamų nacionalinių skaidrumo registrų aprėptis, nes į juos bus įtraukiamos tik atstovavimo trečiosios valstybės vardu paslaugos. Šiuo metu šie registrai apima visas atstovavimo interesų grupėms paslaugas vidaus rinkoje.

3.5. EESRK pritaria ES šalių nacionalinių vyriausybių ir pagrindinių pilietinės visuomenės subjektų, pavyzdžiui, Europos pilietinės visuomenės, išsakytoms kritinėms pastaboms, kad siūlomu teisės aktu gali būti stigmatizuojami atstovavimo interesų grupėms trečiųjų valstybių vardu paslaugų teikėjai, todėl kyla pavojus, kad ES sumažės pilietinė erdvė ir bus pakenkta ES, kaip tarptautinės veikėjos, propaguojančios Europos vertybes, patikimumui.

3.6. EESRK taip pat labai nerimauja dėl to, kad siūlomas teisės aktas gali daryti neigiamą poveikį organizacijoms ir turėti atgrasomąjį poveikį sąžiningiems dalyviams, taip pat apriboti jų teisę pritraukti finansavimą, kuri yra asociacijų laisvės dalis.

3.7. Todėl EESRK ragina Europos Komisiją parengti naują pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriame būtų nustatytas visapusiškas ES lygmens požiūris, kuriuo būtų siekiama užbėgti už akių suskaidymui norint išvengti reglamentavimo ir pašalinti vidaus rinkos iškraipymus, taip pat būtų išvengti atstovavimo interesų grupėms paslaugų teikėjų, įskaitant įmones ir NVO, vykdančias veiklą įvairiose ES valstybėse narėse, stigmatizavimo ir jiems galinčių atsirasti papildomų išlaidų bei rizikos.

3.8. EESRK mano, kad teisės aktas dėl bendrų atstovavimo interesų grupėms skaidrumo ir atskaitomybės standartų papildytų Direktyvą dėl kovos su korupcija ([4]). Atstovavimo interesų grupėms skaidrumo ir atskaitomybės standartai padėtų geriau atskirti teisėtą veiklą nuo neteisėtos įtakos ir nustatyti interesų konfliktų atvejus.

3.9. Toks požiūris padėtų siekti siūlomoje direktyvoje nustatytų tikslų, kartu kuo labiau sumažinti atstovavimo interesų grupėms trečiųjų valstybių vardu veiklą vykdančių subjektų stigmatizavimo riziką, tačiau taip pat galėtų tapti pretekstu kai kurioms trečiosioms valstybėms priimti griežtesnius užsienio įtakos reguliavimo įstatymus, kuriais taip pat gali būti ribojami pilietinės visuomenės veiksmai tose valstybėse.

3.10. Sąvokos „atstovavimo interesų grupėms veikla“ apibrėžtis išlieka neaiški. Nors tam tikra veikla (pvz., susijusi su darbotvarkės sudarymu) konkrečiai nepaminėta, neaišku, ar įtraukta kita veikla, pavyzdžiui, taikomieji moksliniai tyrimai, kuriais remiamasi teikiant politikos rekomendacijas. Aiškumo trūksta ir dokumento apibrėžtims, todėl taip pat kyla netikrumo kitose srityse, pavyzdžiui, dėl veiklos, susijusios su pilietiniu dialogu.

3.11. Jei Komisija ketina tęsti su siūloma direktyva susijusį darbą, o ne parengti naują pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kaip prašė Komitetas, EESRK ragina teisės aktų leidėjus pateikti aiškesnę sąvokos „atstovavimo interesų grupėms veikla“ apibrėžtį, kad fiziniai asmenys ir smulkesni juridiniai asmenys galėtų be sudėtingų teisinių konsultacijų įvertinti, ar jų veiklai taikomas šis teisės aktas.

3.12. EESRK reikalauja nustatyti aiškius kriterijus, kad atstovavimo interesų grupėms paslaugų teikėjai ir jų subrangovai galėtų lengvai įvertinti, ar 2 straipsnio 4 dalies b punkte nurodyto viešojo arba privačiojo subjekto veiksmai gali būti priskirti 2 straipsnio 4 dalies a punkte nurodytam subjektui.

3.13. EESRK mano, jog reikia aiškiau nurodyti, kad šis teisės aktas taikomas fiziniams ir visiems juridiniams asmenims.

3.14. EESRK mano, jog viena iš pavojingų spragų yra tai, kad šis teisės aktas neapima institucinės paramos organizacijoms ir jų projektų finansavimo, net jeigu tokios lėšos iš tikrųjų naudojamos atstovavimo interesų grupėms veiklai vykdyti. Norint pašalinti šią spragą, reikia rasti sprendimą, kuris administraciniais įpareigojimais pernelyg neapsunkintų pilietinės visuomenės.

3.15. EESRK palankiai vertina tai, kad registre skelbtina informacija apie pagrindinius atstovavimo interesų grupėms paslaugų teikėjus apima išsamią informaciją apie visus atstovavimo paslaugas teikiančius subrangovus, įskaitant atstovavimo interesų grupėms veiklos aprašymą ir numatomą jos trukmę.

3.16. Dėl termino, iki kurio reikia iš registro išbraukti atstovavimo interesų grupėms trečiųjų valstybių vardu paslaugų teikėjus per penkias darbo dienas nuo pranešimo, kad jie nebelaikomi 3 straipsnio 1 dalyje nurodytais subjektais, labai sumažėja galimybių vykdyti atstovavimo interesų grupėms veiklos *ex post* viešąją kontrolę. Todėl EESRK siūlo informaciją apie tokius subjektus registre saugoti ne trumpiau kaip ketverius metus po prašymo pateikimo, aiškiai nurodant datą, kada baigta vykdyti paskutinė veikla, kuriai taikomos atitinkamos taisyklės.

4. **Pastabos dėl rekomendacijos dėl įtraukių ir atsparių rinkimų procesų**

4.1. EESRK kritiškai vertina tai, kad ši rekomendacija paskelbta likus vos šešiems mėnesiams iki kitų Europos Parlamento rinkimų. Jau per vėlu, kad visi jos adresatai galėtų laikytis pateiktų rekomendacijų.

4.2. Todėl Komitetas ragina naujos sudėties Europos Parlamentą ir Tarybą imtis platesnio masto iniciatyvos toliau derinti Europos Parlamento rinkimų procedūras visose valstybėse narėse ir toliau įgyvendinti iniciatyvą, kuria siekiama sustiprinti judžių ES piliečių rinkimų teises gerokai prieš 2029 m. Europos Parlamento rinkimus, atsižvelgiant į minėtą rekomendaciją, būsimą Komisijos ataskaitą dėl 2024 m. Europos Parlamento rinkimų ir 2026 m. ES piliečių ataskaitą.

([4]) OL C, C/2024/886, 2024 2 6, pt. 5.2, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/886/oj.

4.3. EESRK apgailestauja, kad nuo tada, kai 2019 m. kovo mėn. buvo priimtas informacinis pranešimas „Tikrosios neįgaliųjų teisės balsuoti Europos Parlamento rinkimuose“ ([5]) ir kai 2020 m. gruodžio mėn. buvo priimta nuomonė „Būtinybė užtikrinti tikrąsias neįgaliųjų teises balsuoti Europos Parlamento rinkimuose“ ([6]), neįgaliųjų galimybės balsuoti Europos Parlamento rinkimuose iš esmės nepagerėjo. Dėl teisinių ar techninių kliūčių tūkstančiai žmonių visose ES valstybėse narėse vis dar neturi realios galimybės balsuoti. EESRK pakartoja savo prašymą Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai ir valstybėms narėms skubiai iš dalies pakeisti 1976 m. Rinkimų aktą „[...], nes tai sudarys sąlygas visoje ES įgyvendinti standartus, leisiančius užtikrinti tikrąją neįgaliųjų balsavimo teisę“.

4.4. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad vis daugiau valstybių narių balsavimo rinkimuose amžių paankstina iki 16 metų. Atsižvelgdamas į tai Komitetas ragina visas valstybes nares suderinti balsavimo rinkimuose į Europos Parlamentą amžių, kad būtų užtikrintas vienodas jaunimo dalyvavimas ES lygmeniu.

4.5. EESRK atkreipia dėmesį į didžiulę politinio švietimo ir skaitmeninio raštingumo svarbą visiems ES gyventojams ir pakartoja savo pasiūlymą įsteigti Europos agentūrą, kuri, įgyvendindama švietimo programas, stiprintų ES piliečių gebėjimus naudotis žiniasklaidos priemonėmis ([7]).

4.6. Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad ne visose valstybėse narėse užtikrinami sąžiningi rinkimai ([8]), todėl ragina visas nacionalines vyriausybes taip pat laikytis šios rekomendacijos 11 punkto b papunktyje nustatytų standartų. Be to, jis ragina Komisiją būsimoje ataskaitoje dėl 2024 m. Europos Parlamento rinkimų įvertinti, kaip laikomasi šių standartų.

4.7. EESRK laikosi nuomonės, kad už Europos Parlamento rinkimų organizavimą atsakingos nacionalinės valdžios institucijos, todėl rinkimų stebėtojų mokymas turėtų būti bendra užduotis tiek nacionaliniu, tiek Europos lygmenimis. Taip užtikrinamas didesnis stebėtojų nepriklausomumas ir ES masto vertinimo standartai.

4.8. EESRK pabrėžia būtinybę per rinkimus apsaugoti informacinę aplinką, tačiau įžvelgia pavojų, kad kai kurios vyriausybės gali tuo pasinaudoti siekdamos manipuliuoti viešomis diskusijomis ir apriboti sąžiningą visų demokratinių partijų konkurenciją. Todėl jis pabrėžia, kad žiniasklaidos laisvė, žiniasklaidos įvairovė ir pilietinė visuomenė atlieka labai svarbų vaidmenį stebint informacinę aplinką ir užtikrinant sąžiningą rinkimų konkurenciją, ir pakartoja savo raginimą visiems demokratiniams subjektams toliau gerinti padėtį ES ([9]).

4.9. Komitetas rekomenduoja, kad trečiųjų valstybių piliečių ar juridinių asmenų, kurie nėra registruoti valstybėje narėje, skiriamas finansavimas, kaip aprašyta 28 punkte, būtų apribotas iki tam tikros didžiausios sumos per metus ir kad būtų užtikrintas visiškas tokio finansavimo skaidrumas.

4.10. EESRK ir visi jo nariai įsipareigoja didinti informuotumą apie artėjančius Europos Parlamento rinkimus, taip pat siekti didesnio rinkėjų aktyvumo, itin daug dėmesio skiriant pirmą kartą balsuojantiems asmenims ir grupėms, kurioms nepakankamai atstovaujama politiniame gyvenime.

4.11. Komitetas rekomenduoja balsavimo biuleteniuose pateikti Europos lygmens partijų logotipus, o politinės partijas ragina logotipus nurodyti visoje savo reklaminėje medžiagoje.

4.12. Siekdamas stiprinti Europos Parlamento rinkimų europinį aspektą, EESRK palaiko Europos Parlamento patvirtintą Europos rinkimų teisės reformą ir ragina Tarybą bei visas valstybes nares pritarti šioms reformoms.

([5]) EESRK informacinis pranešimas Tikrosios neįgaliųjų teisės balsuoti Europos Parlamento rinkimuose: https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/information-reports/real-right-persons-disabilities-vote-european-parliament-elections-information-report.

([6]) OL C 56, 2021 2 16, p. 36.

([7]) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Žiniasklaidos laisvės ir įvairovės užtikrinimas Europoje“ (nuomonė savo iniciatyva) (OL C 517, 2021 12 22, p. 9).

([8]) ESBO, Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuras, *Hungary. Parliamentary Elections and Referendum, 3 April 2022. ODIHR Election Observation Mission. Final Report* (Vengrija: 2022 m. balandžio 3 d. parlamento rinkimai ir referendumas. Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro rinkimų stebėjimo misija. Galutinė ataskaita), Varšuva, 2023 m. liepos 29 d.

([9]) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Žiniasklaidos laisvės ir įvairovės užtikrinimas Europoje“ (nuomonė savo iniciatyva) (OL C 517, 2021 12 22, p. 9).

5. **Pastabos dėl rekomendacijos dėl piliečių ir pilietinės visuomenės organizacijų įsitraukimo ir veiksmingo dalyvavimo skatinimo**

5.1. EESRK palankiai vertina pastangas gerinti piliečių dalyvavimą, tačiau atkreipia dėmesį į tai, kad pilietinės visuomenės organizacijų atstovavimas piliečiams yra labai svarbus siekiant stiprinti demokratiją.

5.2. EESRK pakartoja savo nuomonę, kad „[v]isuomeniniai judėjimai ir skurdą patyrę asmenys turi būti demokratinio žmogaus teisių propagavimo pagrindas. Nėra geresnio būdo žmogaus teisėms (ypač – socialinėms) ginti nei viešojoje erdvėje ir politiniuose debatuose suteikti žodį žmonėms, kurie patiria didžiausią nelygybę, skurdą ir socialinę atskirtį“ ([10]).

5.3. Komitetas pakartoja, kad atstovaujamoji demokratija ir rinkimų procesai tebėra ES demokratijos ir dalyvaujamosios demokratijos pagrindas ir kad novatoriškos piliečių dalyvavimo formos yra papildomos priemonės, padedančios užtikrinti išrinktų atstovų atskaitomybę.

5.4. Komitetas palankiai vertina rekomendaciją valstybėms narėms sukurti pritaikytas nacionalines piliečių ir pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimo sistemas, kurios turėtų apimti visą politikos formavimo ciklą: pradedant darbotvarkės sudarymu ir baigiant galiojančių teisės aktų bei politikos iniciatyvų vertinimu.

5.5. Komitetas apgailestauja, kad į komunikatą dėl Europos demokratijos veiksmų plano neįtrauktos priemonės, kuriomis būtų siekiama pagerinti piliečių ir pilietinės visuomenės dalyvavimą ES lygmeniu, atsižvelgiant į praktinių seminarų, surengtų pateikus 2022 m. Pagrindinių teisių chartijos įgyvendinimo ataskaitą, rezultatus ir nuodugniai įvertinant esamų mechanizmų, įskaitant Europos piliečių iniciatyvą, tinkamumą.

5.6. Komitetas pabrėžia, kad kai kuriose valstybėse narėse šios rekomendacijos adresatai kelia didelę grėsmę viešosioms pilietinėms erdvėms ir lygiateisiam dalyvavimui formuojant politiką; kai kurios vyriausybės pasinaudojo tiesiogine demokratija, kad pakenktų Europos demokratijai. Todėl Komisija turi tęsti savo veiklą ir piliečiams tiesiogiai suteikti daugiau galių, visų pirma užtikrinti jų kolektyvinį dalyvavimą per pilietinės visuomenės organizacijas ir socialinius judėjimus siekiant ginti demokratiją ir apsaugoti pilietines erdves.

5.7. Komitetas mano, kad labai svarbu užtikrinti galimybes dalyvauti be diskriminacijos, itin daug dėmesio skiriant jaunų piliečių, neįgalių piliečių ir mažumų teisėms. Siekiant paskatinti platų dalyvavimą, galimybės turi būti kuo paprastesnės ir negali būti nustatyti apribojimai, trukdantys piliečiams dalyvauti.

5.8. Komitetas pritaria susirūpinimui dėl tam tikrų organizacijų, mėginančių pakenkti demokratijai ir apriboti viešąsias erdves, ir ragina imtis priemonių pagal nacionalines sistemas, kad organizacijos, aktyviai pasisakančios prieš demokratiją ir Europos vertybes, negalėtų dalyvauti formuojant politiką.

5.9. Komitetas ragina aiškiai apibrėžti visų pagal nacionalines sistemas taikomų priemonių tikslus ir nustatyti atitinkamus grįžtamojo ryšio mechanizmus. Galimas tokių priemonių poveikis politikos formavimui turi būti skaidrus, nes kitaip dar labiau sumažės piliečių pasitikėjimas demokratija, jeigu valdžios institucijų atsakas į atitinkamas pastabas neatitiks piliečių ir pilietinės visuomenės organizacijų lūkesčių.

5.10. Komitetas prašo Komisijos ir valstybių narių, be svarstymų forumų, taip pat stiprinti dialogą su organizuota pilietine visuomene ir pilietinės visuomenės vaidmenį formuojant ES politiką.

5.11. Komitetas palankiai vertina Komisijos tikslą interneto svetainę „Išsakykite savo nuomonę“ paversti vieno langelio principu veikiančia piliečių dalyvavimo internetu sistema ir ragina valstybes nares pagal nacionalines sistemas sukurti atitinkamas platformas, apimančias dalyvavimo internetu ir realiame gyvenime galimybes.

([10]) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Komunikacija apie pagrindines teises ir teisinę valstybę“ (nuomonė savo iniciatyva) (OL C 100, 2023 3 16, p. 25).

5.12. EESRK ragina Europos Komisiją peržiūrėti reglamentą dėl Europos piliečių iniciatyvos, kad minimalus amžius, kurio sulaukus galima pasirašyti Europos piliečių iniciatyvą, visose valstybėse narėse būtų paankstintas iki 16 metų ir kad būtų pratęstas parašų rinkimo laikotarpis. Atsižvelgdamas į „Brexit'ą" Komitetas taip pat pritaria ES sutarčių reformai, kad būtų sumažintas reikiamų parašų skaičius, kuris šiuo metu yra milijonas parašų.

5.13. Kol skaidrumo registrai nėra privalomi visose valstybėse narėse, Komitetas rekomenduoja visose valstybėse narėse savanoriškai sukurti skaidrumo registrą, kad būtų užtikrinamas ir skatinamas skaidrus ir etiškas atstovavimas interesų grupėms, nes tai labai svarbu siekiant veiksmingo pilietinės visuomenės organizacijų ir kitų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimo.

2024 m. balandžio 24 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Oliver RÖPKE